

KORTE MEDEDEELINGEN

Evenwichtsverstoring in de natuur.— In de „Locomotief” van 7 Februari 1934 deelt de correspondent van het „Nieuws” in zijn artikel „Van Beren en Tijgers” o. a. het volgende mede:

„In den laatsten tijd wordt in Benkoelen door de beren weer veel schade aangericht aan klapperaanplantingen van de bevolking. In het algemeen denkt men bij het hooren van den naam suikerbeer aan een klein onschadelijk diertje. Was dit maar zoo, aldus een correspondentie uit Benkoelen aan het „Nieuws”. Inderdaad zijn dit groote, zwaar gebouwde dieren van een ongelooflijken lichaamskracht, gewapend met een stel tanden en klauwen, waar een flinke koningstijger jaloersch op zou zijn. In heel Sumatra is de bevolking meer bevreesd voor beren dan voor tijgers, omdat beren zeer agressief zijn. In tegenstelling met tijgers bestaat bij deze dieren geen aarzeling om doesoens (dorpen) binnen te vallen en daar suikerrietaanplantingen en vruchtboomen te plunderen. *Speciaal in den doerian-tijd zijn ze talrijk aanwezig in de omgeving van doerian-bosschen*, waar dan de bevolking in pondoks (hutjes) vertoeft om de rijpe, afgevallen vruchten te verzamelen. Het ligt voor de hand, dat zij daarbij zeer voorzichtig te werk moet gaan, teneinde ongelukken te voorkomen”, enz. enz.

Tot zoover dit artikel. Verder wordt nog het één en ander vermeld over de schade, die deze dieren aanbrengen, doch dit is voor het onderstaande slechts van secundaire beteekenis.

Juist over den doerian-tijd in deze streek wilde ik het één en ander mededeelen en in verband hiermede een onderdeel der biologie aan de orde brengen, dat bij een groot deel der lezers als wetenschap „terra incognita” is, nl. de *oecologie*. De invloed van de doerian-periode op andere levende wezens was mij tijdens mijn verblijf in Benkoelen gedurende de jaren 1922—'26 ook reeds opgevallen. In 1929 deed ik hierover eenige mededeelingen aan Leidsche zoölogen, die belangstelling hebben voor de oecologie.

Wat is nu oecologie? Voor deze nog jonge wetenschap (jong speciaal voor de zoölogie) gaven verschillende auteurs een definitie. Uit het groot aantal bestaande definities kies ik die van FRIEDERICHS (1930), die het kortst is, nl.: „Oekologie ist die Lehre von den Beziehungen eines Tieres zu seiner Umwe't¹⁾. Zuiverder zou deze definitie zijn, indien in plaats van „Lehre” het woord „Wissenschaft” gebezigd was, immers „Lehre” (leer) is een afgerond, geheel bekend gebied, en dit is de oecologie nog zeker niet.

Nu zijn de betrekkingen van een dier tot zijn omgeving niet steeds constant, doch aan allerlei veranderingen onderhevig, waardoor een storing optreedt. Deze veranderingen kunnen teweeg gebracht worden door *levenlooze* of *abiotische* (b. v. klimaat, weer, licht, bodemgesteldheid e. d.) en door *levende* of *biotische factoren* (plantengroei, voorkomen van concurrerende dieren, vijanden, parasieten, enz.).

Het geheel der levende wezens op aarde noemt men *geomeride*. Dit is dus de levensgemeenschap der hoogste orde.

Een groote uitgestrektheid, dus een onderdeel van de geomeride, noemt men een *biotoop*. Zoo kunnen we dus de boven bedoelde streek tusschen de Westkust van Sumatra en den Barisan een biotoop noemen.

Het geheel der dieren- en plantenwereld van een biotoop verkeert in een, zichzelf in stand houdend bevolkingssysteem, waarvan het biologisch evenwicht zich instelt op de oecologische omstandigheden, dus op de bovengenoemde biotische en (of) abiotische factoren. Dezen evenwichtstoestand noemt men een *biocoenose*. Deze biocoenose dus kan nu door één of andere factor blijvend of tijdelijk verstoord worden, waarbij vaak een diep ingrijpende verandering kan plaats hebben.

In het aangehaalde artikel was het voorkomen der doerians een dergelijke factor en wel een biotische factor. Tijdens mijn verblijf te Benkoelen was het reeds bekend, dat het in de omgeving van Lais ($\pm$ 50 km ten N. van Benkoelen) in deze doerian-periode in en om de doerian-bosschen wemelde van varkens. Gedurende de westmoeson staat er op deze kust een sterke zeewind, die de doerian-geur tot ver het binnenland (dus de streek tusschen de kust en den Barisan) doet doordringen, waardoor de varkens aangelokt worden. We zouden dus hier zelfs primair van een abiotische factor kunnen gewagen. Deze periode was dan altijd een buitenkansje voor de jagers. Zoo was het kustgebied gedurende dezen tijd min of meer ontvolkt van varkens en het gevolg hiervan was, dat de tijgers zich dichter in de bewoonde wereld naar de kust waagden om hun prooi (varkens) te slaan. Ook pythons kwamen dan meer voor dan gewoonlijk.

¹⁾ Dr KARL FRIEDERICHS. Die Grundfragen und Gesetzmäßigkeiten der land- und forstwirtschaftlichen Zoölogie. Berlin 1930.

Zoolang de varkens van de doerians konden genieten, ondervond de bevolking geen noemenswaardige schade aan aanplant, doch wèl van tijgers, die een opruiming onder vee en honden hielden. Als na den doerian-tijd echter genoemde dieren zich weer in hun oorspronkelijke woonoorden terugtrekken, dan pas ondervindt de bevolking de groote schade en laten die dieren een ruïneus en bloedig spoor achter, totdat na eenigen tijd het biologisch evenwicht weer hersteld is.

Na het lezen van deze regels en na eenig nadenken zullen verschillende lezers waarschijnlijk uit hun naaste omgeving iets dergelijks opgemerkt hebben, vooral zij, die wonen of werken in nog niet of weinig geciviliseerde gebieden. Ondergeteekende zag zich nu gaarne mededeelingen toegezonden, teneinde deze naar het Zoölogisch Laboratorium te Leiden door te zenden, waar deze gegevens als zeer waardevol zullen worden geaccepteerd.

Op deze manier kan weer een steentje worden bijgedragen tot de uitbreiding van het inzicht in een wetenschap, die vooral uit Indië mooie voorbeelden kan betrekken.

Semarang.

W. H. DE KRAMER.

Leeraar H. B. S. en "A. M. S.

Gedwarsboomde dierenbeulen.— Een bij mij inwonend familielid bracht korten tijd geleden een bezoek bij iemand, wonende in een der oude landhuizen met de heerlijke, zwaar belommerde, groote erven in de buurt Bidara Tjina, het meest Zuidelijke gedeelte der gemeente Meester Cornelis. Daar kan men nog ten volle genieten van de op groote plaatsen hoe langer hoe schaarscher wordende landelijke genoegens, daar heeft men o. a. nog een rijk vogelleven in zijn onmiddellijke nabijheid.

Bij het naar huis gaan zag de bovenbedoelde persoon op zeker oogenblik een troep katjoengs met wild getier achter een angstig wegfladderend, klein vogeltje, nog nauwelijks vlug, aanhollen. Zij slaagden er in het te vangen, maar moesten het tot hun teleurstelling een oogenblik daarna afstaan aan den toeschouwer. Alvorens door te gaan met dit relaas, wil ik hier nog even eene opmerking plaatsen. Dat vangen — en daarna bewust of onbewust doodmartelen — van allerlei vogels kan politieel niet worden tegengegaan, dank zij onze fraaie wetgeving in zake dierenbescherming en jacht, die bepalingen heeft tegen het vangen en doden van slechts een zeer beperkt aantal diersoorten, verder het jagen op de niet beschermde dieren *met een vuurwapen of windbuks* verbiedt (behoudens eenige gemaakte uitzonderingen), maar het op andere wijzen van hun vrijheid berooven of afmaken van de laatstbedoelde dieren aan geen enkele beperking bindt! Die kwajongens deden dus met dat nazetten en ten slotte vangen van dat vogeltje, niet behoorende tot een der beschermde soorten, niets wat wettelijk ongeoorloofd was en volgens de letter der wet beging mijn bloedverwant, die hun het arme diertje afnam, het misdrijf van straatroof!

Toen mijn huisgenoot was thuisgekomen, toonde hij mij zijn „buit” en vroeg mij, of hij het vogeltje zou kunnen grootbrengen en verder in een kooi houden. Ik had er een zwaar hoofd in, want het was een jonge *friendjak* (*Prinia familiaris* HORSE.), zuiver insectivoor. Maar wat dan? Op goed geluk loslaten stond gelijk met het aan een zekeren dood blootstellen, want het was duidelijk te zien, dat het nog niet voor zichzelf kon zorgen.

Na wat over de zaak te hebben nagedacht, raadde ik mijn neef aan te trachten het jong aan zijn ouders terug te geven. Daartoe moest hij terug naar het landhuis, dat hij zoo juist verlaten had en opletten, of daar antwoord kwam op het angstige gesjilp van den kleine. Dat gebeurde eenige uren later, daar het niet eer kon. Het vogeltje werd op een takje van een struik neergezet en piepte erbarmelijk. Verder gebeurde er echter niets. Dus werd het weer opgenomen en een eind verder de proef herhaald. Ook vergeefs. Eindelijk echter bij den derden of vierden keer tijlpte er iets terug en een oogenblik daarna kwam een der ouders aanvliegen en zette zich neer naast het verloren wicht, dat op uitbundige wijze zijn vreugde te kennen gaf. Nog een tijdje daarna kwam ook de nog ontbrekende van het ouderpaar. Toen kon de redder in den nood huiswaarts gaan zeer voldaan over zijn bedrijf en na den bewoners van het perceel te hebben aanbevolen scherp toe te zien op maraudeerende leegloopertjes. Heelemaal geen verdorven knapen, maar....wat zou een klein beetje leerplicht hier een massa goeds kunnen doen!

J. OLIVIER.

GEVRAAGD

SCHLECHTER: „Die Orchideen, ihre Beschreibung.....”, 2e druk, 1927, of WILLIAMS: „Orchids”, in ruil voor een paar honderd mooie Japansche postzegels. Brieven aan S. M. LATIF, Kajoe Tanam, Sumatra's Westkust.